

subordonnée à *P. capillare*, sous le nom de subsp. *hillmanii* (Chase) Freckmann & Lelong; cette plante est inconnue comme commensale du maïs chez nous, mais elle est signalée dans cet habitat en Europe centrale et même en France (Dordogne, obs. F. Verloove; cf. aussi Jauzein 1995). Le « Catalogue of New World Grasses (Poaceae) » (Zuloaga *et al.* 2003) cite bien, quant à lui, la subsp. *barbipulvinatum* mais comme simple synonyme de *P. capillare*.

La variabilité de ce groupe de *Panicum* pourrait être différente dans sa patrie d'origine, l'Amérique du Nord, de celle constatée en Europe et aussi en Australie; voir les références à ce sujet citées par Verloove (2001). Le traitement taxonomique en résultant mérite-t-il donc d'être différent? La question peut paraître paradoxale, mais ce ne serait pas là un cas unique parmi les xénophytes (voir e.a. le cas du groupe d'*Amaranthus hybridus*, évoqué récemment (Lambinon 2005)). De toute façon, espérons que cela incitera les floristes de nos régions à rechercher et continuer à étudier les *Panicum* des champs de maïs et d'autres habitats!

Une observation complémentaire dans la station luxembourgeoise de ce *Panicum*: la trouvaille d'un pied vigoureux de *Rumex maritimus*, présence singulière et sans doute adventice dans ce biotope, de surcroît dans le district Ardennais, où cette espèce ne paraît pas avoir été signalée (cf. Lambinon *et al.* 2004).

Remerciements. – Merci à F. Verloove pour avoir revu notre matériel du *Panicum* en question et confirmé notre détermination, ainsi que pour les renseignements intéressants fournis.

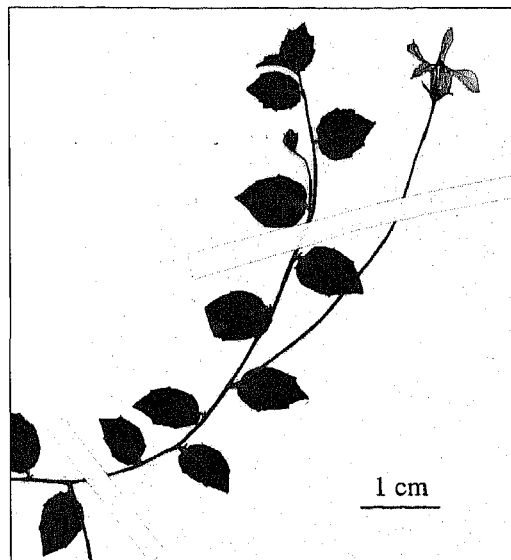
Littérature. – Freckmann R.W. & Lelong M.G. (2003), *Panicum* L. In Barkworth M.E., Capels K.M., Long S. & Piep M.B. (eds.), *Flora of North America North of Mexico*. Vol. 25: 450-488. New York, Oxford University Press. – Hoste I. & Verloove F. (2001), De opgang van C₄-grassen (Poaceae, Paniceae) in de snel evoluerende onkruidvegetaties in maïsakkers tussen Brugge en Gent (Vlaanderen, België). *Dumortiera* 78: 2-11. – Jauzein P. (1995), *Flore des champs cultivés*. Paris, INRA. – Lambinon J. (2005), La cinquième édition de la « Nouvelle Flore » de la Belgique et des régions voisines: commentaires taxonomiques, nomenclatureux et chorologiques. *Dumortiera* 85-87: 1-94. – Lambinon *et al.* (2004), *Nouvelle Flore de la Belgique, du Grand-Duché de Luxem-*

bourg, du Nord de la France et des Régions voisines, cinquième édition. Meise, Jardin botanique national de Belgique. – Verloove F. (2001), A revision of the genus *Panicum* (Poaceae, Paniceae) in Belgium. *Syst. Geogr. Pl.* 71: 53-72. – Zuloaga F.O. *et al.* (2003), *Catalogue of New World Grasses (Poaceae); III. Smithsonian Inst. Contrib. U. S. Nat. Herb.* 46.

Een nieuw gazononkruid in België: *Pratia pedunculata* (Lobeliaceae)

Filip VERLOOVE (Meise)

Tijdens de zomer van 2004 werden mij door Tim Polfliet, verantwoordelijke voor de Plantenwerkgroep van Natuurpunt, twee onbekende 'gazonbloempjes' toegestuurd vanuit de Antwerpse Kempen. De plantjes werden gekenmerkt door kleine, hemelsblauwe bloempjes aan het einde van een tot acht centimeter lange bloemsteel, kruipende stengels en kleine, onregelmatig getande, eivormige blaadjes (fig. 1). Vooral de bloembouw deed denken aan *Lobelia* en met behulp van de wereldmonografie van de Lobeliaceae (Wimmer 1943) konden de plantjes gedetermineerd worden als *Pratia*, een genus met hoofdzakelijk vertegenwoordigers in de (sub-) tropen.

Figuur 1. *Pratia pedunculata*. Herkomst materiaal: Zoersel (prov. Antwerpen), nieuw kerkhof, augustus 2004, privé herbarium F. Verloove (leg. F. De Ruysser).

De determinatie tot op soortsniveau (zie Ayers 2000) bleek eenvoudig: door de kruipende stengels, langgesteelde bloemen en zittende, behaarde blaadjes bleek dat we te maken hadden met de Australische *P. pedunculata* (R. Br.) Benth. De duidelijk behaarde bloemstelen (bij *P. pedunculata* zijn ze normaal onbehaard!) doen echter vermoeden dat de planten mogelijk van hybridogene origine zijn (*Pratia podenzanae* Sp. Moore is nauw met *P. pedunculata* verwant en heeft behaarde bloemstelen; cf. Wimmer 1943). Zowel genus als soort werden nooit eerder in België gesignaleerd. Onlangs werd de soort wel voor het eerst opgemerkt in Groot-Brittannië (Clement 2004). De Belgische planten zijn overigens identiek met de Britse (med. E.J. Clement).

De twee Belgische groeiplaatsen bevinden zich in de Antwerpse Kempen, telkens in frequent gemaaid gazons. Op het nieuwe kerkhof van Zoersel (IFBL C5.13.22) werd *Pratia pedunculata* ontdekt door Frieda De Ruysser (herbariummateriaal in priv. herb. auteur). De soort komt er ondertussen minstens twee jaar voor en neemt enkele vierkante meters in. De tweede groeiplaats ligt in Malle, waar Ann

Chabot de plant in haar gazon ontdekte (IFBL B5.53.33; herbariummateriaal in BR). Op geen van de beide locaties wordt of werd *P. pedunculata* gekweekt en is ze spontaan verschenen.

Pratia pedunculata is een tweehuizige soort, waarvan bij ons, precies zoals in Groot-Brittannië (cf. Clement 2004), enkel vrouwelijke planten worden gevonden; vruchten werden bijgevolg niet waargenomen. Dit belet de soort niet om snel vegetatief uit te breiden, waarbij elk stengelfragment gemakkelijk opnieuw wortelt. Hoewel *Pratia pedunculata* wellicht nog maar pas in België aanwezig is, lijkt de plant toch reeds een vaste stek te hebben verworven op de voormelde locaties. Verder spuurwerk, vooral in de momenteel gekende regio, zal mogelijk nog bijkomende groeiplaatsen opleveren.

Literatuur. – Ayers T.J. (2000), *Pratia*. In Cullen J. et al. (eds.), *The European Garden Flora*, vol. 6: 496-499, Cambridge, Cambridge University Press. – Clement E.J. (2004), Another lawn Lobelia: *Pratia pedunculata*. *BSBI News* 95: 46-47. – Wimmer F.E. (1943), Campanulaceae-Lobelioideae. In *Das Pflanzenreich*. Vol. 276b (106): 104-119. Leipzig & Berlin, W. Engelmann.

Boekbesprekingen – Comptes rendus de lecture

PORTAL R. (2005) – Poa de France, Belgique et Suisse. Vals près Le Puy, 2005, 304 p., talrijke afbeeldingen [pentekeningen, verspreidingskaarten, foto's, kleurentekeningen (door B. Duhem)] [te koop bij de auteur: Robert Portal, 16, rue Louis Brioude, F-43750 Vals près Le Puy, France; prijs: € 44,80, verzendingskosten inbegrepen, per cheque van een Franse bank of De Post: IBAN FR75 2004 1010 0301 8525 6X02 441, BIC PSSTFRPPCLE].

J. LAMBINON en F. VERLOOVE

Robert Portal, een uitzonderlijk tekentalent én taxonomist, kennen we reeds van zijn eerdere revisies van de genera *Festuca*, *Bromus* en *Eragrostis* voor Frankrijk en de omliggende gebieden. Voor de huidige revisie van het genus *Poa* worden de pentekeningen

van Robert Portal bovendien aangevuld met kleurenillustraties van de hand van Bernard Duhem (p. 258-303); ook deze illustraties zijn van een hoog niveau, hoewel voor de grassenstudie in het algemeen pentekeningen zonder twijfel van een groter nut zijn.

De taxonomie van het genus *Poa* is, meer nog dan die van *Festuca*, erg complex en schrikt daardoor veel amateurs en plantensociologen af. Nochtans is het aantal soorten in Frankrijk veel minder groot dan bij *Festuca*. Het feit dat de belangrijkste kenmerken bij *Poa* vooral van vegetatieve aard zijn (habitus, ondergrondse delen, enz.) is hieraan zonder twijfel niet vreemd. Bovendien kunnen standplaatscondities de habitus van de planten sterk beïnvloeden, zijn de kenmerken van de bladanatomie – anders dan bij *Festuca* – van weinig diagnostisch belang, komt hybridisatie